

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 16648 posłów Krzysztofa Piątkowskiego i Ewy Kołodziej z 22 kwietnia 2026 roku w sprawie nierówności w dostępie do instytucji kultury pomiędzy dużymi miastami a mniejszymi ośrodkami, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1 i 2.

Poniżej przedstawiam aktualne dane dotyczące rozmieszczenia muzeów w Polsce.

- Geograficzny rozkład muzeów z podziałem na województwa i wielkość jednostki administracyjnej (dane bez oddziałów muzealnych, stan na kwiecień 2026 r.)

Województwo	Ogólnie	do 10 tys. mieszkańców	powyżej 10 do 100 tys. mieszkańców	powyżej 100 do 500 tys. mieszkańców	powyżej 500 tys. mieszkańców
dolnośląskie	86	40	32	1	13
kujawsko-pomorskie	54	31	10	13	
lubelskie	52	24	21	7	
lubuskie	25	8	13	4	
łódzkie	48	14	18		16
małopolskie	71	25	23	1	22
mazowieckie	219	69	61	11	78
opolskie	22	7	10	5	
podkarpackie	59	31	23	5	
podlaskie	19	9	5	5	
pomorskie	88	44	24	20	
śląskie	97	26	33	38	
świętokrzyskie	31	14	11	6	
warmińsko- mazurskie	35	16	14	5	
wielkopolskie	88	37	35	4	12
zachodniopomorskie	62	25	25	12	
	1056	420	358	137	141

- Typ jednostki administracyjnej, w której muzeum prowadzi działalność (dane bez oddziałów muzealnych, stan na kwiecień 2026 r.)

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

Identyfikator dokumentu: 2472817.10937430.10787410

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

miejski	767
wiejski	289

Odnosząc się do pytania dotyczącego poziomu uczestnictwa w ofercie muzealnej w zależności od miejsca zamieszkania, wyjaśniam, że resort kultury ani podległy mu Narodowy Instytut Muzeów nie prowadzi badań oraz nie gromadzą danych we wskazanym zakresie. Dane te są zbierane przez Główny Urząd Statystyczny w badaniu „Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji pozamuzealnych” za pomocą formularza statystycznego o symbolu K-02, a także opisane w publikacji GUS „Kultura i dziedzictwo narodowe”.

Na stronie internetowej GUS opublikowany jest także m.in. raport z badania na temat uczestnictwa w kulturze, dotyczący korzystania z oferty podmiotów kultury i mediów, jak i własnej aktywności twórczej (z danymi według klasy miejscowości) pn. „Uczestnictwo ludności w kulturze w 2024 r.”

Wykaz instytucji kultury (teatry, filharmonie, galerie) z wyszczególnioną lokalizacją i wskaźnikiem uczestnictwa w działaniach instytucji (stan na koniec 2025 r.) przedstawia załącznik nr 1.

Ad 3.

Dane dotyczące finansowania kultury w Polsce gromadzi Główny Urząd Statystyczny. Obecnie sukcesywnie publikowane są dane za rok 2025, w tym dotyczące wyników finansowych instytucji kultury w całym kraju.

Wykaz zadań dofinansowanych w ramach Programów Ministra dla instytucji kultury w 2025 roku przedstawia załącznik nr 2.

Ad 4, 5, 7 i 11.

Podstawowym i najważniejszym instrumentem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawowaniu mecenatu państwa nad kulturą są corocznie ogłaszane programy rządowe z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (tzw. Programy Ministra). Instytucje kultury, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe czy też osoby fizyczne i podmioty prowadzące działalność gospodarczą (wpisane do CEIDG/KRS), są uprawnione do składania wniosków w ramach Programów Ministra.

Od lat resort kultury realizuje dwa przedstawione niżej programy rządowe z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w których położono większy niż w standardowych programach nacisk na wspieranie działań z zakresu kultury w mniejszych ośrodkach:

1) Kultura dostępna – nominalny budżet na 2026 rok wynosi 11,3 mln zł.

Celem programu jest wspieranie działań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skupionych na potrzebach osób mających utrudniony do niej dostęp, często niezaangażowanych w życie kulturalne. Zadania realizowane w ramach programu mają służyć niwelowaniu realnie określonych barier w dostępie do kultury czy to w wymiarze przestrzennym, czy też ekonomicznym, społeczno-mentalnym, kompetencyjnym. Program może wspierać zarówno osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, jak i np. społeczności lokalne z miejscowości pozbawionych bezpośredniego dostępu do zasobów dóbr kultury, instytucji kultury oraz instytucji artystycznych. Podejmowane działania mogą być skierowane do określonej grupy defaworyzowanej, ale także do szerokiego grona odbiorców, sprzyjając integracji społecznej i realizując ideę uniwersalnego projektowania oferty kulturalnej.

W ramach programu można realizować zadania zwiększające dostępność i dostosowujące ofertę kulturalną:

- dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami;
- dla osób zamieszkałych w miejscach i miejscowościach pozbawionych stałej, różnorodnej oferty kulturalnej, w szczególności pozbawionych bezpośredniego dostępu do narodowych zasobów dóbr kultury i instytucji kultury.

Oferta kulturalna w ramach zadania może być realizowana w formule wartościowych merytorycznie prezentacji artystycznych, działań edukacyjnych lub edukacyjno-animacyjnych opartych na interakcji z odbiorcami. Zadania zgodne z zakresem programu mogą obejmować tylko jeden z poniższych sposobów realizacji zadania:

- działania realizowane z inicjatywy lokalnych podmiotów, związane z pozyskaniem oferty kulturalnej dla odbiorców lokalnych (np. w formie gościnnych prezentacji realizowanych przez podmioty posiadające stałą ofertę kulturalną);
- działania realizowane z inicjatywy podmiotów posiadających stałą ofertę kulturalną, uwzględniające mobilność tej oferty i możliwość jej przeniesienia do miejsc i miejscowości zamieszkałych przez odbiorców;
- organizację wyjazdów/wycieczek tematycznych mających na celu skorzystanie z oferty kulturalnej, w tym oferty instytucji kultury (takich jak teatry, muzea, kina, biblioteki, filharmonie, miejsca ważne dla kultury narodowej) lub innych podmiotów posiadających stałą ofertę kulturalną;
- działania polegające na dostosowaniu sposobu prezentacji oferty kulturalnej i/lub metod pracy z uczestnikami zadania do szczególnych potrzeb wybranej grupy docelowej/wybranych grup docelowych.

2) Infrastruktura domów kultury – nominalny budżet na rok 2026 wynosi 40 mln zł
Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki. Szeroki katalog działań, obejmujący prace budowlane, opracowywanie dokumentacji technicznej czy zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, daje możliwość finansowania zadań w obszarze sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materiałowo-technicznego podmiotów objętych zakresem programu.

Ze względu na zróżnicowany stan infrastruktury domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki szczególnie istotne jest finansowanie zadań spójnych z planem rozwoju danego podmiotu i przyczyniających się do zwiększenia jego potencjału edukacyjno-animacyjnego, tj. dotyczących poprawy stanu infrastruktury kultury zwiększającej dostęp do oferty kulturalnej. Równie ważne jest finansowanie zadań o charakterze interwencyjnym, związanych m.in. z wdrażaniem działań zapewniających podstawowe warunki niezbędne do prowadzenia działalności, koniecznością zakończenia wieloletnich inwestycji, likwidacją skutków zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych.

Na 2026 rok w ramach programu „Infrastruktura domów kultury” ogłoszony został dodatkowy nabór do programu pn. *ŚWIETLIK - utworzenie nowoczesnej pracowni multimedialnej 2026*. Zadania realizowane w ramach tego naboru mają pobudzać rozwój kompetencji przyszłości, w tym cyfrowych informatycznych oraz funkcjonalnych, dawać narzędzia do samodzielnego działania, przyczyniać się do rozwoju kreatywności u odbiorców, rozwijać umiejętność krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów i współpracy. Istotnym jest wsparcie infrastruktury domów kultury dla realizacji nowoczesnych działań edukacyjnych i animacyjnych na rzecz społeczności lokalnej, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb mieszkańców. Jednocześnie działania realizowane w ramach programu przełożą się na unowocześnienie oferty instytucji, zwiększą ich rolę w

lokalnych społecznościach, a także ich znaczenie w budowaniu kompetencji społecznych mieszkańców - odbiorców oferty instytucji, w pobudzaniu aktywności obywatelskiej oraz w tworzeniu zrównoważonej przyszłości. W związku z wprowadzeniem dodatkowego naboru budżet nominalny programu został zwiększony z 20 do 40 mln zł.

Poniżej przedstawiono dane za 2026 rok dotyczące aktywności wnioskodawców oraz przekazywanych środków w omówionych wyżej dwóch programach z podziałem na wielkość miejscowości. Relatywnie wysoki udział większych miast wynika z faktu, że program *Infrastruktura domów kultury* obejmuje również finansowanie domów i centrów kultury w dużych miastach.

Kultura dostępna 2026 i Infrastruktura domów kultury 2026 – wnioski według wielkości miejscowości

Kultura dostępna	liczba wniosków złożonych w naborze na 2026 r.	% wniosków złożonych w naborze na 2026 r.	liczba dotacji	% liczby dotacji	Suma kwot dotacji
miasto/miejscowość poniżej 50 tys. mieszkańców	523	51%	50	31%	2 928 000,00 zł
miasto 50-100 tys. mieszkańców	60	6%	7	4%	432 000,00 zł
miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	71	7%	16	10%	1 143 000,00 zł
miasto wojewódzkie	177	17%	61	38%	4 760 000,00 zł
nie dotyczy - brak lokalizacji wiodącej	190	19%	28	17%	2 228 000,00 zł
suma	1021		162		11 491 000,00 zł

Infrastruktura domów kultury	liczba wniosków złożonych w naborze na 2026 r.	% wniosków złożonych w naborze na 2026 r.	liczba dotacji	% liczby dotacji	Suma kwot dotacji
miasto/miejscowość poniżej 50 tys. mieszkańców	923	89%	235	86%	37 771 000,00 zł
miasto 50-100 tys. mieszkańców	40	4%	14	5%	2 391 000,00 zł
miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	20	2%	8	3%	934 000,00 zł
miasto wojewódzkie	49	5%	16	6%	3 205 000,00 zł
suma	1032		273		44 301 000,00 zł

W zakresie tematu interpelacji należy także wymienić poniższe Programy Ministra, które są także skierowane do lokalnych społeczności:

- Program „Teatr” – zgodnie z regulaminem programu do jego zadań należy m.in. wspieranie przedsięwzięć o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym (w części objętej dofinansowaniem ze środków ministra realizowanych na terenie RP), jak również istotnych dla lokalnych społeczności projektów o wymiarze regionalnym, realizowanych w szczególności w miejscach z ograniczonym dostępem do stałej oferty teatralnej. Podmioty z miejscowości niebędących dużymi miastami rokrocznie są beneficjentami ww. programu;
- Program „Muzyka” – strategicznym celem programu jest wspieranie najbardziej wartościowych zjawisk i trendów w polskiej i światowej kulturze muzycznej, a także zwrócenie uwagi na najwartościowsze projekty realizowane poza dużymi centrami kulturalnymi i gospodarczymi Polski, w regionach o utrudnionym dostępie do dóbr kultury, w szczególności w formule zadań cyklicznych: festiwali, przeglądów, konkursów muzycznych itd. Program kładzie nacisk na wspieranie przedsięwzięć artystycznych promujących dokonania polskich kompozytorów i wykonawców, umożliwiających twórczy dialog między muzykami z Polski i z zagranicy;
- Program „Taniec” – celem programu jest wspieranie najbardziej wartościowych zjawisk i trendów w tańcu zarówno przedsięwzięć kultywujących tradycję i nawiązujących do najwybitniejszych osiągnięć tańca, jak i projektów skoncentrowanych na kreowaniu nowych wartości, nastawionych na poszukiwanie oryginalnych środków ekspresji artystycznej. W ramach programu można realizować zadania obejmujące wszelkie zjawiska w dyscyplinie tańca, w szczególności: taniec klasyczny, taniec modern, taniec współczesny, taniec jazzowy, teatr tańca, taniec tradycyjny, taniec dawny, hip-hop, zjawiska interdyscyplinarne, w których taniec stanowi wiodący element koncepcji

programowej, w formule zadań takich jak festiwale, przeglądy i konkursy tańca oraz produkcje i wystawienia oryginalnych spektakli/innych dzieł performatywnych czy rezydencje artystyczne/twórcze zakończone pokazem dzieła;

- Program „Sztuki wizualne” – jednym z istotnych celów programu jest zwrócenie uwagi na najwartościowsze projekty realizowane poza największymi centrami kulturalnymi i gospodarczymi Polski, w regionach o utrudnionym dostępie do dóbr kultury. Program zakłada wspieranie trwałych, wysokiej jakości przedsięwzięć rozwijających lokalne środowiska artystyczne i wypracowujących oryginalne modele uczestnictwa w kulturze, mogące stanowić inspirację również w skali ogólnopolskiej. Założenie to znajduje odzwierciedlenie w wynikach kolejnych odsłon programu, w ramach których dofinansowanie otrzymują nie tylko instytucje z największych miast, lecz również projekty realizowane w mniejszych ośrodkach takich jak m.in. Sejny, Orońsko, Sokołowsko, Cieszyn czy Tarnów;
- Program „Kultura ludowa i tradycyjna” – głównym celem programu jest wspieranie najwartościowszych zjawisk związanych z kulturami tradycyjnymi, funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. Program dotyczy szeroko pojętej kultury ludowej zarówno jej spuścizny, jak i współczesnych, żywych zjawisk kulturowych. Jego nadrzędną ideą jest uświadamianie społecznościom lokalnym, czym jest dziedzictwo kulturowe, jaka jest jego specyfika i jak należy je chronić. Program wpisuje się w kilka obszarów działania, w tym dokumentowanie, badanie i przekaz (kontynuację) dziedzictwa kulturowego, jego popularyzację, edukację regionalną, animację prowadzoną w konkretnych sytuacjach kulturowych oraz kreowanie twórczości inspirowanej twórczością ludową. W ramach programu można realizować zadania, dotyczące różnych przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym w szczególności: tradycyjnej muzyki, śpiewu i tańca, muzyki folkowej, obrzędowości, zwyczajów, sztuki i rękodzieła ludowego, rzemiosła artystycznego, architektury regionalnej oraz gwary. Program adresowany jest przede wszystkim do społeczności lokalnych, realizujących inicjatywy związane z kultywowaniem i ochroną unikalnych rodzimych zjawisk kulturowych funkcjonujących w danej społeczności czy regionie. Beneficjentami programu są przede wszystkim samorządowe instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe działające na obszarach wiejskich oraz małomiasteczkowych;
- Program „Kultura cyfrowa” – głównym celem programu jest zwiększanie dostępu do zasobów kultury poprzez bezpłatne udostępnianie zdigitalizowanych zasobów dziedzictwa w Internecie wraz z umożliwieniem ich ponownego wykorzystania zwłaszcza do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych. W ramach programu mogą być realizowane zadania obejmujące m.in. przygotowanie dokumentacji cyfrowej materialnego dziedzictwa kulturowego (zasobów muzealnych, bibliotecznych, audiowizualnych, zabytkowych oraz archiwalnych) z użyciem profesjonalnych technik digitalizacji dwuwymiarowej oraz trójwymiarowej, szerokie udostępnianie cyfrowych zasobów online, zwłaszcza z wykorzystaniem istniejących portali i platform oraz zapewnienie bezpiecznej i długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych;
- Program „Bliska Kultura” – w 2026 r. resort uruchomił nowy program, którego celem jest wsparcie niezależnych mediów lokalnych (wydawców prasy, nadawców radiowych i telewizyjnych), którzy odgrywają istotną rolę w dokumentowaniu, upowszechnianiu i promowaniu kultury oraz dziedzictwa kulturowego regionu. Zasadniczym celem programu jest wspieranie autorskich produkcji wysokiej jakości i profesjonalnych materiałów prasowych, radiowych i telewizyjnych poświęconych lokalnej kulturze i lokalnemu dziedzictwu, realizowanych przez niezależnych i apolitycznych lokalnych

wydawców prasy, nadawców radiowych i telewizyjnych. Program ma na celu wsparcie zwiększenia dostępu do rzetelnych treści kulturalnych, budowania wiedzy o kulturze i tożsamości regionu, dokumentowania materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu, upowszechniania twórczości lokalnych twórców oraz wzmacnianiu pluralizmu i niezależności mediów lokalnych, a przez to ich wkładu w rozwój demokracji lokalnych. Do tegorocznego konkursu wpłynęło 155 wniosków, przyznano 118 dofinansowań na łączną kwotę 9 980 554 zł. Wsparcie otrzymały m.in. takie działania jak tworzenie i upowszechnianie cykli autorskich artykułów prasowych, reportaży lub serii audycji o charakterze informacyjnym, dokumentalnym lub publicystycznym, których tematyka jest związana z kulturą i dziedzictwem lokalnym danego regionu.

- W zakresie programów „Infrastruktura kultury” oraz „Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży” były realizowane zadania:
 - w ramach programu „Infrastruktura kultury” w latach 2025-2026 zrealizowano 76 zadań na łączną kwotę 15.074.578 zł. Projekty te dotyczyły różnorodnych działań takich jak zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej oraz prac budowlanych mających na celu stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej,
 - w ramach programu „Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży” w latach 2024-2026 zrealizowano 8 zadań na łączną kwotę 603.000 zł. Projekty te dotyczyły różnorodnych projektów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży: koncertów, festiwali, przedstawień teatralnych¹.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje politykę równomiernego dostępu do kultury poprzez współprowadzenie samorządowych instytucji kultury zlokalizowanych w małych i średnich miastach. Należą do nich m.in. Teatr Lalki i Aktora w Łomży, Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku, Teatr Dzieci Zagłębia im. J. Dormana w Będzinie, Teatr Wierszalin w Supraślu oraz Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Łusławicach, Centrum Paderewskiego w Kąsnej Dolnej, Filharmonia Kameralna im. Witolda Lutosławskiego w Łomży, Ośrodek „Pogranicze – sztuka, kultura, narodów” w Sejnach. Przy podejmowaniu decyzji dotyczących współprowadzenia instytucji oraz przyznawania dodatkowego wsparcia finansowego uwzględniane są m.in. znaczenie i wartość kulturowa ich działalności, realizowany program, a także inicjatywy zwiększające dostępność oferty dla mieszkańców terenów oddalonych od dużych ośrodków miejskich.

Państwowe instytucje kultury, dla których organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucje samorządowe współprowadzone przez Ministra KiDN, realizują szereg działań ukierunkowanych na zwiększenie dostępności oferty kulturalnej oraz ograniczanie wykluczenia kulturalnego mieszkańców terenów oddalonych od dużych ośrodków miejskich. Szczególny nacisk kładziony jest na zwiększanie mobilności instytucji kultury, organizację wydarzeń poza ich stałymi siedzibami, a także realizację programów edukacyjnych i animacyjnych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz społeczności lokalnych. Do najistotniejszych należą takie inicjatywy jak:

- program własny Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego „Teatr Polska” – w ramach programu teatru instytucjonalnego, samorządowe instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o dofinansowanie prezentacji spektakli w małych miejscowościach, w których nie działa teatr instytucjonalny, ale istnieje infrastruktura umożliwiająca organizację przedstawień. W 2025 roku w ramach

¹ W załączeniu lista wniosków z omawianych programów.

programu dofinansowano objazd 14 spektakli, które zostały zaprezentowane łącznie 152 razy dla 19 057 osób;

- o program własny Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego „Lato w teatrze” – program skierowany jest do samorządowych instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych, które podczas wakacji realizują dwutygodniowe kolonie i półkolonie teatralne dla dzieci i młodzieży. Program obejmuje trzy moduły:

- Moduł I – dla podmiotów nierealizujących dotychczas projektu w ramach programu Lato w teatrze, w tym w szczególności z miejscowości do 20 tys. mieszkańców,
- Moduł II – dla podmiotów realizujących projekt w ramach programu Lato w teatrze jeden i dwa razy,
- Moduł III – dla podmiotów realizujących projekt w ramach programu Lato w teatrze trzy i więcej razy.

W 2025 roku w 38 projektach uczestniczyły 982 osoby, a w 2026 roku odbywa się 19. edycja programu;

- o projekt „Namiot cyrkowy” – od 2011 roku w ramach programu „Lato w teatrze” organizowane są objazdy rodzinnych spektakli prezentowanych w namiocie cyrkowym w małych miejscowościach, często pozbawionych zarówno teatru, jak i odpowiedniej infrastruktury do organizacji profesjonalnych przedstawień. Do tej pory powstało siedem przedstawień, które obejrzało blisko 60 000 widzów. Objazdom towarzyszą działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnych, a także warsztaty dla pracowników ośrodków kultury;
- o objazdowa działalność Teatru Klasyki Polskiej – teatr z powodu braku własnej siedziby prezentuje spektakle na terenie całego kraju. W ramach działalności objazdowej zrealizował 162 prezentacje, w tym 55 w Warszawie oraz 107 w innych miejscowościach Polski, docierając łącznie do 35 500 widzów. Instytucja prowadzi również działania edukacyjne, m.in. w 2025 roku w ramach III Fredrowskich Spotkań Teatralnych w Otwocku i Józefowie zaprezentowano 20 scen przygotowanych przez uczniów 13 szkół z województw wielkopolskiego, podkarpackiego, mazowieckiego i śląskiego oraz wychowanków Młodzieżowego Domu Kultury w Lidzbarku Warmińskim;
- o Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie w ramach programu „Teatr jest wasz. Scena Redutowa Narodowego Starego Teatru” realizuje działania służące zwiększeniu dostępności teatru poprzez prezentację mobilnych, kameralnych spektakli poza siedzibą instytucji. W ramach programu spektakl „Bankructwo małego Dżeka” w reż. Macieja Podstawnego został dwukrotnie zaprezentowany w 2025 roku w Mińsku Mazowieckim;
- o działalność Teatru Lalki i Aktora w Łomży – teatr poza działalnością repertuarową prowadzoną w swojej siedzibie prezentuje również spektakle w ramach objazdów, dzięki którym profesjonalna oferta kulturalna dociera do mieszkańców niewielkich miejscowości regionu. W 2025 roku teatr odwiedził 13 miejscowości: Zambrów, Wysokie Mazowieckie, Mrągowo, Ełk, Siedlce, Ostrołękę, Wyszaków, Olecko, Grajewo, Kolno, Suwałki, Giżycko oraz Białą Podlaską. Teatr corocznie organizuje także Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Walizka”, który zajmuje istotne miejsce w życiu kulturalnym Łomży i całego województwa podlaskiego. W programie festiwalu znajdują się spektakle oraz prezentacje uliczne (w 2026 roku obowiązywały bezpłatne wejściówki), skierowane zarówno do młodego widza, jak i dorosłych odbiorców;

- Scena Letnia Teatru Wybrzeże w Pruszczu Gdańskim – teatr we współpracy z Centrum Kultury i Sportu w Pruszczu Gdańskim realizuje coroczną prezentację spektakli poza swoją siedzibą. W ramach Sceny Letniej przedstawienia dla dzieci i dorosłych odbywają się w każdy weekend wakacji. Na 2026 rok zaplanowano 18. sezon tego przedsięwzięcia;
- działalność Teatru Wierszalin w Supraślu – teatr działa w niewielkim ośrodku (siedziba znajduje się w mieście liczącym około 4 tys. mieszkańców), zapewniając dostęp do profesjonalnej oferty teatralnej mieszkańcom regionu. Jednym z projektów instytucji jest „Objazd mickiewiczowski wzorem Reduty”, przybliżający twórczość Adama Mickiewicza małym miejscowościom poprzez spektakle, spotkania z artystami oraz zaawansowane lekcje dla młodzieży. Od 2021 roku organizuje także Festiwal „Między Wierszami”, obejmujący przedstawienia zespołu, uliczne czytania poezji, spotkania autorskie, pokazy filmów animowanych oraz koncerty. Wydarzenie trwa blisko miesiąc i stanowi ważny element życia kulturalnego regionu.
- działalność edukacyjna Teatru Polskiego we Wrocławiu w ramach Akademii 1212 – teatr realizuje działania edukacyjne również poza swoją siedzibą. W pierwszym półroczu 2025 roku współpracował m.in. z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Oławie (prowadzenie zajęć i prezentacja spektakli), realizował warsztaty poświęcone twórczości Aleksandra Fredry w Milejowicach oraz współpracował z Kłodzkim Towarzystwem Oświatowym, organizując spektakle i warsztaty dla Zespołu Szkół Społecznych w Kłodzku;
- Festiwal „Teatr Jaracza w Zabytkach Warmii i Mazur” organizowany przez Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie – wydarzenie umożliwia prezentację spektakli olsztyńskiego teatru w okresie letnim poza jego siedzibą, w otwartych przestrzeniach, na zabytkowych dziedzińcach, w zamkach oraz innych historycznych obiektach regionu. W 2025 roku w ramach festiwalu, realizowanego od maja do października, zaprezentowano 14 spektakli (7 tytułów) w 13 miejscowościach, które obejrzało łącznie 2 095 widzów;
- działania Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk teatralnych – teatr organizuje Festiwal Teatrów Miłośniczych, będący dwudniowym przeglądem spektakli teatrów z regionu, w którym uczestniczą grupy m.in. z Kętrzyna, Dywitu, Węgorzewa, Ostródy i Szczytna. Ponadto realizuje Fundusz Aktywizacji Twórczości Teatralnej, wspierający projekty teatrów nieinstytucjonalnych i amatorskich w regionie, oraz program „Teatr osiągalny. Teatr Jaracza dla szkół Warmii i Mazur”, dzięki któremu uczniowie z całego województwa mogą uczestniczyć w spektaklach przy symbolicznym koszcie biletu wynoszącym 1 zł;
- działania Teatru im. Juliusza Osterwy w Lublinie (instytucja współprowadzona przez MKiDN do 31 grudnia 2025 roku) – teatr zrealizował wydarzenie „Onegdaje Osterwy, czyli Spotkania z Tradycją Ludową”, organizowane we współpracy z Tarnogrodzkim Ośrodkiem Kultury. W ramach projektu prezentowano gościnne występy zespołów regionalnych, przybliżające mieszkańcom bogactwo polskich tradycji i obyczajów. Ponadto teatr zaprezentował 9 spektakli poza siedzibą, m.in. w Auli Zespołu Szkół nr 13 w Lublinie oraz w Muzeum Zamoyskich w Kozłowie;
- działalność Ośrodka Praktyk Teatralnych „Gardzienice” – instytucja działa w niewielkiej miejscowości w Gardzienicach na obszarze wiejskim województwa lubelskiego i realizuje spektakle, warsztaty oraz działania edukacyjne skierowane do lokalnej społeczności, a także przyjezdnych widzów;

- o od 2019 r. Narodowy Instytut Muzyki i Tańca (NIMiT) realizuje program „Z klasyką przez Polskę”, w ramach którego koncerty muzyki klasycznej organizowane są w miejscowościach, których mieszkańcy mają utrudniony dostęp do wydarzeń artystycznych. Dotychczas odbyło się 713 koncertów z udziałem 506 artystów, zorganizowanych w 519 miejscowościach dla około 68 tys. słuchaczy. W 2025 r. zrealizowano 122 koncerty w małych miejscowościach położonych w dwunastu regionach Polski. W wydarzeniach uczestniczyło 12 545 słuchaczy, a frekwencja przekroczyła 80%. Partnerami programu mogą być miejskie i gminne ośrodki kultury, biblioteki, muzea oraz inne lokalne instytucje posiadające podstawową infrastrukturę umożliwiającą organizację koncertu. Od 2021 r. NIMiT prowadzi również program „Z jazzem przez Polskę”, w ramach którego koncerty czołowych polskich artystów jazzowych odbywają się w mniejszych miastach i wsiach, poza głównymi ośrodkami kulturalnymi;
- o Narodowy Instytut Fryderyka Chopina realizuje ogólnopolski program „Efekt Chopina”, którego celem jest udostępnianie muzyki Fryderyka Chopina dzieciom, młodzieży, dorosłym, seniorom oraz osobom ze szczególnymi potrzebami na terenie całego kraju. Program został zainicjowany w 2025 r. jako odpowiedź na zwiększone zainteresowanie muzyką klasyczną w roku XIX Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina. Od października do grudnia 2025 r. odbyły się 373 koncerty we wszystkich województwach, w których uczestniczyło kilkadziesiąt tysięcy słuchaczy w różnym wieku. Program jest kontynuowany w 2026 r. Do udziału w jego części edukacyjnej zapraszane są samorządowe instytucje kultury, fundacje czy stowarzyszenia, przy czym pierwszeństwo mają podmioty działające w małych miejscowościach o niewielkiej ofercie kulturalnej. W zakwalifikowanych instytucjach organizowane są wydarzenia edukacyjne w formie koncertów z prelekcją, spektakli muzycznych, zajęć umuzykalniających lub zajęć muzykoterapeutycznych.

Przykładem kompleksowego działania na rzecz dostępności oferty kulturalnej jest organizowany przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina Dzień Dziecka w Żelazowej Woli. Wydarzenie ma charakter bezpłatny i jest adresowane do dzieci oraz rodzin. Program łączy koncerty fortepianowe i wydarzenia muzyczne z warsztatami artystycznymi, zajęciami edukacyjnymi, grami terenowymi, aktywnościami naukowymi oraz specjalnie przygotowanymi strefami dla najmłodszych uczestników. Taka formuła umożliwia kontakt z muzyką Fryderyka Chopina osobom w różnym wieku i o zróżnicowanych potrzebach, a zarazem poszerza tradycyjną formułę uczestnictwa w kulturze. W celu usunięcia barier transportowych organizator zapewnia również bezpłatną komunikację autobusową pomiędzy parkingiem w Sochaczewie a Żelazową Wolą;

- o Polska Opera Królewska – instytucja realizuje program „Opera w Drodze”, obejmujący koncerty zespołów artystycznych w różnych miejscowościach Polski, dzięki czemu mieszkańcy mniejszych ośrodków uzyskują dostęp do profesjonalnej sztuki operowej. Prowadzi również autorski program edukacyjny „POKazujemy OPERĘ”, obejmujący warsztaty i spotkania dla dzieci, młodzieży i rodzin, organizowane zarówno w Warszawie, jak i w mniejszych miejscowościach województwa mazowieckiego;
- o Filharmonia Kameralna im. Witolda Lutosławskiego w Łomży – od 22 lat Filharmonia organizuje Międzynarodowy Festiwal Kameralistyki „Sacrum et Musica”, prezentujący muzykę kameralną, sakralną i oratoryjną w wykonaniu uznanych artystów. Festiwal zapewnia mieszkańcom województw podlaskiego, mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego, w tym mieszkańcom mniejszych miejscowości, dostęp do koncertów o wysokim poziomie artystycznym;

- Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego organizuje Międzynarodowy Festiwal Wratlavia Cantans im. Andrzeja Markowskiego, którego program realizowany jest nie tylko we Wrocławiu, lecz również w wielu miastach regionu, m.in. w Sycowie, Oleśnicy, Głogowie, Krotoszynie, Bolesławcu, Prusicach i Środzie Śląskiej. Komponent wyjazdowy stanowi integralną część festiwalu i jest wpisany w jego założenia programowe. Realizowany jest w ramach każdej edycji we współpracy z lokalnymi samorządami, obiektami sakralnymi oraz instytucjami kultury, zapewniając mieszkańcom regionu dostęp do wydarzeń muzycznych o wysokim poziomie artystycznym;
- Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus – w ramach cyklu „Amadeus lokalnie” Orkiestra organizuje koncerty w mniejszych ośrodkach, w których dostęp do wydarzeń z zakresu muzyki klasycznej jest ograniczony. W 2025 r. koncerty odbyły się w Czempiniu, Rokietnicy, Turku i Czarnkowie;
- Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu – w ramach programu „Kultura w drodze” Teatr prezentuje spektakle operowe i baletowe podczas objazdów obejmujących mniejsze miejscowości;
- Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny – koncerty programowe Zespołu realizowane są w znacznej części w mniejszych polskich miejscowościach w ramach krajowych tras objazdowych;
- Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego – Zespół prowadzi działalność objazdową, prezentując swoje programy koncertowe mieszkańcom mniejszych miejscowości w różnych regionach kraju;
- Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki im. Stanisława Moniuszki w Białymstoku – instytucja organizuje koncerty i spektakle w mniejszych miejscowościach w ramach działalności wyjazdowej prowadzonej w ośrodkach kultury i sztuki województwa podlaskiego. Poza siedzibą prezentowane były również wydarzenia przygotowywane w ramach Międzynarodowego Festiwalu „Metastasio bez granic”, m.in. w Supraślu;
- Krajowe Centrum Choreograficzne w Lublinie – w ramach projektów społecznych Centrum organizuje w mniejszych miejscowościach województwa lubelskiego bezpłatne pokazy spektakli tańca, współpracując z lokalnymi domami i ośrodkami kultury. Rozwijana jest także współpraca partnerska umożliwiającą prezentowanie projektów tanecznych w mniejszych miejscowościach w innych częściach Polski;
- Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach – od ponad trzech dekad prowadzi długofalowe programy edukacyjne i artystyczne skierowane do mieszkańców regionu pogranicza. Instytucja realizuje przedsięwzięcia angażujące dzieci, młodzież i dorosłych, oparte na lokalnym dziedzictwie, dialogu międzykulturowym oraz aktywnym uczestnictwie w kulturze. Dzięki trwałemu zakorzenieniu w środowisku lokalnym działalność Ośrodka stanowi przykład systemowego wzmacniania uczestnictwa w kulturze na obszarach o ograniczonym dostępie do oferty kulturalnej;
- Istotny wkład w decentralizację dostępu do sztuki wnosi również Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku – narodowa instytucja kultury zlokalizowana poza dużą aglomeracją miejską. Oprócz szerokiej działalności wystawienniczej i edukacyjnej Centrum realizuje program „Rzeźba w przestrzeni publicznej”, w ramach którego dzieła współczesnej rzeźby powstają i są prezentowane we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego w przestrzeni publicznej różnych miejscowości. Działania te

przyczyniają się do zwiększania dostępności sztuki współczesnej dla mieszkańców regionów oddalonych od największych ośrodków kultury.

Kolejną sferą działań zorientowanych na ograniczanie barier w dostępie do kultury są inicjatywy związane z upowszechnianiem czytelnictwa. Należy tu wspomnieć zwłaszcza dwie edycje Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa (NPRCz) realizowane w latach 2016-2020 oraz 2021-2025. Zakończony w ubiegłym roku Program² służył poprawie stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. Struktura NPRCz 2.0 zakładała jego podział na 4 Priorytety, w ramach których wyodrębniono Kierunki interwencji, trzy z nich (1, 2 i 4) skierowane były bezpośrednio do bibliotek publicznych, Priorytet 3 skierowany był do placówek wychowania przedszkolnego oraz bibliotek szkolnych i pedagogicznych, za który odpowiadało MEN.

W Priorytecie 1 NPRCz 2.0 w Kierunku interwencji 1.1. (jak również w jego poprzedniej edycji) uprawnionymi wnioskodawcami były wszystkie biblioteki publiczne spełniające wymogi ustawy o bibliotekach, w tym również te, które prowadziły swoją działalność w małych miejscowościach.

Środki z dotacji otrzymanej w tym Kierunku interwencji biblioteki mogły wykorzystać na zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. W całej edycji programu z dofinansowania skorzystało ponad 2,4 tys. bibliotek publicznych z całej Polski - łącznie udzielono 11 455 dofinansowań. Beneficjenci dzięki otrzymaniu wsparcia z budżetu państwa i przeznaczeniu wkładu własnego zakupili 16,7 mln nowości wydawniczych różnego typu takich jak publikacje w formie książek, które ukazały się drukiem lub na innym nośniku, multimedia, publikacje nutowe i kartograficzne, drukowane czasopisma kulturalne i społeczno-kulturalne o charakterze ogólnopolskim o częstotliwości ukazywania się od miesięcznika do rocznika oraz zakupili ponad 3,8 tys. usług zdalnego dostępu do książek w formacie e-booków, audiobooków i synchrobooków. W Priorytecie 2 - Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025 i w Priorytecie 4 Kierunek interwencji 4.1 BLISKO zaś uprawnionymi wnioskodawcami były samorządowe instytucje kultury, gminne biblioteki publiczne będące samodzielnymi instytucjami kultury oraz gminne instytucje kultury, w których skład wchodzi wyodrębnione organizacyjnie biblioteki publiczne, dla których organem założycielskim jest odpowiednio gmina wiejska i gmina miejsko-wiejska bez ograniczenia liczby mieszkańców oraz gmina miejska do 100 tys. mieszkańców, czyli również gminy najmniejsze mogły aplikować o środki w ramach wspomnianego programu.

W całej edycji NPRCz 2.0 w ramach Kierunku interwencji 2.1 wybudowano lub zmodernizowano 110 obiektów bibliotecznych (ok 35% z nich było realizowanych w gminach do 10 tys. mieszkańców), zaś w ramach Kierunku interwencji 4.1 189 bibliotek wzięło udział w szkoleniach celem podniesienia swoich kompetencji w ramach kierunku interwencji BLISKO - Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

Ad 6.

Jak wskazano wcześniej, podstawowym i najważniejszym instrumentem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawowaniu mecenatu państwa nad kulturą są corocznie ogłaszane programy rządowe z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Istotnym celem jest zwrócenie uwagi na najwartościowsze projekty realizowane poza największymi

² NPRCz 2.0 został przyjęty uchwałą nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” z późn. zm.

centrami kulturalnymi i gospodarczymi Polski, w regionach o utrudnionym dostępie do dóbr kultury. W zakresie programów wspierających organizację profesjonalnych wydarzeń artystycznych w małych miejscowościach należy wskazać, wymieniane już wcześniej, programy własne instytucji nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Oferta dostępnych programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego od lat obejmuje aż 32 propozycje wsparcia finansowego. Założenia merytoryczne programów są tak pomyślane, aby były skierowane do jak najszerszego grona odbiorców i obejmowały wszystkie obszary dziedzictwa kulturowego.

Obecnie resort kultury prowadzi ocenę efektywności funkcjonujących instrumentów wsparcia. Na tym etapie nie zaplanowano wdrożenia nowych rozwiązań w ramach programów rządowych.

Ad 8.

Narodowe Centrum Kultury prowadzi badania związane z dostępnością kultury. Jeden z projektów badawczych pn. Uczestnictwo w kulturze ma na celu diagnozę praktyk kulturalnych Polaków, ich potrzeb i motywacji. Analizowane są zmieniające się modele uczestnictwa w kulturze oraz wpływające na nie uwarunkowania.

Ad 10.

Resort kultury bierze udział w posiedzeniach Podkomitetu ds. wymiaru terytorialnego, który jest forum dyskusji i współpracy administracji krajowej z samorządami województw w celu wypracowywania rekomendacji dotyczących polityk sektorowych i polityki regionalnej.

Z poważaniem

z up. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sekretarz Stanu

Maciej Wróbel

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/